

افکار سنجی دفتر پژوهش روزنامه خراسان از ساکنین حاشیه شهر

نامنی و مشکلات کالبدی در صدر دغدغه‌های مردم

گزارش

محمدصادق طلوع برکاتی

درک کامل از مسائل حاشیه شهر، مستلزم گفتگوی نظام‌مند با ساکنین آن و تحلیل آن‌هاست. در همین راستا دفتر پژوهش روزنامه خراسان درباره مشکلات موجود این مناطق، میزان مشارکت مردم در حل این مشکلات و سنجش دلایل مهاجرت به حاشیه شهر مشهد اقدام به اجرای یک پژوهش میدانی کرده است. نتایج این پژوهش از آنجا که مبتنی بر نمونه‌گیری و بر پایه استدلال‌های آماری بوده است، قابل تعمیم به تمام ساکنین حاشیه شهر است. بیش از نیمی از شرکت‌کنندگان در این پژوهش را مردان تشکیل می‌دهند و میانگین سن پاسخگویان ۳۸/۳ سال است. میزان تحصیلات ۳۰ درصد از پاسخگویان در حد ابتدایی و کمتر از آن و ۳۰ درصد در حد متوسطه است. هم‌چنین میانگین مدت اقامت آن‌ها در سکونتگاه‌های حاشیه شهر ۱۷/۲ سال است. در زیر به‌مرور اجمالی نتایج حاصل از گفتگو با حدود ۴۰٪ نفر از ساکنین حاشیه شهر مشهد می‌پردازیم.

بخش اول

نگاهی به وضع موجود حاشیه‌نشینان و دلایل مهاجرت به این منطقه

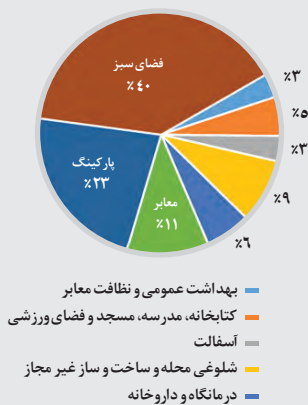
بین مسئولین و کارشناسان درباره علت مهاجرت اختلاف وجود دارد، برخی عوامل دافع در مبدأ و برخی عوامل جاذب در مقصد را مدنظر قرار می‌دهند، در نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش مشخص می‌شود که پیدا کردن کار، ازدواج و عدم توانایی در تأمین مسکن در داخل شهر و پایین بودن قیمت مسکن از مهم‌ترین دلایل مهاجرت هستند. یکی دیگر از اختلافات کارشناسان مبدأ این مهاجرت است که همان‌طور که در نمودارها مشخص است، مهاجرت از داخل شهر به حاشیه شهر در صد بیشتری از مهاجرت از روستا دارد، کما اینکه اکثریت افراد مدعی بودن از ابتدای زندگی در این مناطق سکونت داشته‌اند، مالکیت ۷۶ درصدی منازل نیز مؤید قدیمی بودن این ساکنین است.

بخش دوم

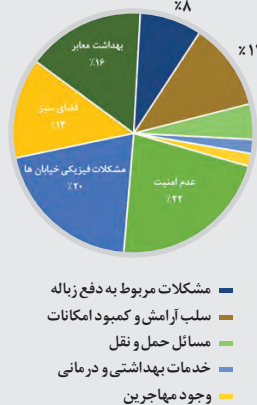
نامنی و مشکلات کالبدی در صدر دغدغه مردم

همان‌طور که از نمودارهای این بخش بر می‌آید، جدی‌ترین مسئله از نگاه ساکنین در حاشیه شهر، به مسائل امنیتی مربوط است. این مسائل شامل حضور کمرنگ نیروی انتظامی، فراوان بودن نزاع جمعی، خشونت خیابانی، زورگیری و سرقت، وجود اراذل و آوازش، فروش مواد مخدر و تجمع معتادین می‌شود. هم‌چنین باید گفت مقوله «سلب آرامش و کمبودهای رفاهی» علاوه بر فقدان امکانات فیزیکی نظیر کتابخانه، مدرسه، پل عابر پیاده و امثال آن، شامل مواردی مانند آلودگی‌های ناشی از کارخانه، پارک کردن خودروهای سنگین، وجود سگ‌های ولگرد، سروصدا در محله، سد معبر، وجود مشاغل مزاحم متعدد، رفت‌وآمد زیاد و پرخطر موتورسواران و ازدیاد جمعیت و شلوغی محله می‌شود. این امر باعث می‌شود که مجموعه پیچیده و درهم‌تنیده‌ای از مسائل گریبانگیر ساکنین این مناطق شده و حضور هم‌زمان این مسائل منجر به تشدید هر کدام از آن‌ها نیز شود. اما در کنار این مسائل، ساخت‌وسازهای غیراصولی نیز یکی دیگر از مسائل حاشیه شهر است؛ مسئله‌ای که کمتر از سایر مسائل در نظر ساکنان این مناطق جلوه می‌کند؛ با این حال به اذعان کارشناسان امر، یکی از مسائل مهم در حاشیه شهر است. نکته قابل توجه دیگر تمایل نسبتاً بالای ساکنین برای همکاری در اجرای طرح‌هایی است که منجر به بهبود شرایط زندگی در حاشیه شهر شود. با توجه به اینکه انگیزه خانه‌دار شدن، یکی از انگیزه‌های جدی در مهاجرت به حاشیه شهر مشهد است (به خصوص در میان افرادی که از محلات میانی شهر به حاشیه شهر مهاجرت می‌کنند) و بیش از سه چهارم ساکنین، مالک منازل خود هستند، این حد از آمادگی برای جابه‌جایی یا همکاری در قالب تجمع به صورت مجتمع‌های مسکونی می‌تواند قابل توجه و برنامه‌ریزی باشد. البته ۶۸ درصد مردم معتقدند که منازلشان از استحکام کافی برخوردار است و ۷۶ درصد مردم مالک اصلی منازلشان بودند.

مهم‌ترین مشکل از حیث امکانات فیزیکی

مهم‌ترین مسائل حاشیه از نگاه ساکنین

دلایل مهاجرت به حاشیه شهر

